

Humanitair Oorlogsrecht/Israël en de bezette gebieden

Datum	14 november 2023
Betreft	Inbreng rondetafelgesprek Humanitair Oorlogsrecht, Commissie Buitenlandse Zaken
Van	Jan Tijmen Ninck Blok, Senior Juridisch Adviseur Humanitair Oorlogsrecht Daniël Kamminga, Adviseur Public Affairs
Aan	Leden Tweede Kamercommissie Buitenlandse Zaken

Inleiding

Het Nederlandse Rode Kruis is een onpartijdige, neutrale en onafhankelijke hulporganisatie. Het mandaat van het Rode Kruis is het verlichten en voorkomen van het lijden van personen die getroffen zijn door gewapende conflicten en andere situaties van geweld of crises, waar zij zich ook bevinden.

Het Rode Kruis maakt zich ernstige zorgen over de ontwikkeling van de afgelopen weken. De hernieuwde vijandelikheden in Israël en de bezette gebieden zijn ongekend in omvang en intensiteit en de menselijke tol van het conflict is zowel onthutsend als hartverscheurend. Burgers in Israël en de bezette gebieden lijden ernstig onder de huidige situatie. Alle betrokken partijen, ook gelet op het beginsel van gelijkheid van oorlogvoerenden, zijn verplicht het humanitair oorlogsrecht na te leven en de humanitaire gevolgen voor de burgerbevolking zo veel mogelijk te beperken.

Het Rode Kruis maakt zich zorgen over het toenemende gebrek aan goederen die van belang zijn voor de primaire levensbehoeften. Zoals energie en medische voorraden voor het functioneren van bijvoorbeeld ziekenhuizen. Water, voedsel en hygiënekits voor mensen die moeten schuilen, en meel en energie voor bakkerijen. Deze raken snel op en dit maakt mensen wanhopig. De toegang tot hulp blijft ontoereikend en onvoorspelbaar, dit leidt tot veel stress waardoor de nijpende situatie met de minuut verergert.

Het Rode Kruis als hoedster van het Humanitair Oorlogsrecht roept alle bij het conflict betrokken partijen onophoudelijk op tot respect van het Humanitair Oorlogsrecht, voor burgerlevens, voor toegang tot en vrijlating van de Israëlische gegijzelden in Gaza, voor meer levensreddende hulp om mensen in nood te bereiken en voor hervatting van de toegang tot Palestijnse gevangenen in Israëlische detentie.

Bescherming burgerbevolking

Het Humanitair Oorlogsrecht waarborgt de bescherming van burgers en burgerobjecten. Strijdende partijen zijn verplicht onderscheid te maken tussen burgers en burgerobjecten enerzijds, en militaire doelen anderzijds. Voorzorgsmaatregelen moeten getroffen worden om de burgerbevolking te ontfangen van de negatieve gevolgen van militaire operaties. Het gebruik van menselijke schilden is verboden.

Directe aanvallen op de burgerbevolking zijn verboden. Aanvallen waarbij bijkomend verlies van mensenlevens onder de burgerbevolking, verwonding van burgers, schade aan burgerobjecten of een combinatie daarvan kan worden verwacht, in een mate welke buitensporig zou zijn in verhouding tot het te verwachten tastbare en rechtstreekse militaire voordeel, zijn ook verboden.

Bescherming medische missie

Ziekenhuizen, ambulances en medisch personeel genieten speciale bescherming onder het Humanitair Oorlogsrecht. Het Rode Kruis roept dringend op tot de onmiddellijke bescherming van alle zieken, gewonden, humanitaire hulpverleners en medisch personeel. Het werk van humanitaire hulpverleners en medisch personeel moet door de

betrokken partijen gefaciliteerd worden, ook tijdens de vijandelijkheden. Het bieden van deze bescherming door partijen is niet alleen een juridische- maar ook een morele verplichting.

Evacuaties burgerbevolking

Een betrokken partij kan burgers oproepen om een gebied te verlaten maar kan hen hier niet toe verplichten. Bij zo'n oproep moet er echter zorg gedragen worden dat de burgerbevolking toegang behoudt tot basisnoden, zoals medische zorg, voedsel, water en onderdak – en uiteindelijk ook kan terugkeren. Zonder de juiste voorzieningen en veiligheids garanties is het niet haalbaar een ziekenhuis te evacueren. Extra zorg moet uitgaan naar beschermde personen die niet willen of kunnen vertrekken, zij verliezen niet hun bescherming onder het Humanitair Oorlogsrecht als zij geen gehoor (kunnen) geven aan de oproep.

Staakt het vuren en humanitaire hulp

Verschillende actoren, waaronder staten en internationale organisaties, roepen de betrokken partijen op tot een staakt het vuren, een humanitaire pauze of anderszins. Dit kan verschillende belangen dienen. Ten behoeve van de humanitaire doorgang onderschrijft het Rode Kruis het belang van een tijdelijke beëindiging van vijandelijkheden.

Humanitaire hulp mag echter geen onderdeel zijn van onderhandelingen. Hulp moet immers altijd doorgang hebben. Alle betrokken partijen zijn verplicht om dit te faciliteren, ook tijdens vijandelijkheden. Betrokken partijen moeten dan veiligheids garanties af kunnen geven. De veiligheidssituatie kan bepalen dat er tijdelijk geen hulpverlening mag plaatsvinden – dit is echter alleen omdat (dreigende) vijandelijkheden de hulpverlening kunnen bemoeilijken. Zodra de hulpverlening weer toegelaten kan worden, moet er direct weer doorgang zijn.

Gegijzelden en rol van het Rode Kruis

Het Rode Kruis roept op tot onmiddellijke vrijlating van gegijzelden. Het uitvoeren of dreigen met het nemen van gegijzelden in gewapende conflicten is verboden onder Humanitair Oorlogsrecht.

Als neutrale tussenpersoon onderhoudt het Rode Kruis een vertrouwelijke dialoog met alle betrokken partijen als onderdeel van voortdurende inspanningen. Binnen deze dialoog roept het Rode Kruis op tot onmiddellijke toegang tot alle gegijzelden om toe te kunnen zien op menswaardige behandeling en biedt aan om de communicatie te verzorgen tussen de gegijzelden en hun families. Het Rode Kruis staat klaar om de vrijlating van gegijzelden te allen tijde te faciliteren. Vanwege de begrijpelijke gevoeligheden en in het belang van het welzijn van de gegijzelden, kan het Rode Kruis als neutrale tussenpersoon over de inhoud van de dialoog niet publiekelijk communiceren.

Zelfverdediging en het Humanitair Oorlogsrecht

Het recht op zelfverdediging is veelvuldig onderdeel van allerlei discussies. In situaties van vijandelijke aanvallen heeft iedere Staat altijd het recht zichzelf te verdedigen. Dit recht vormt daarmee een essentieel element van het *jus ad bellum*, dat de omstandigheden bepaalt waaronder Staten oorlog mogen voeren. Het recht op zelfverdediging is daarmee een unieke doch rechtmatige uitzondering op het verbod op het gebruik van geweld conform VN-Handvest artikel 2.4.

Het toepassen van geweld door Statelijke en niet-Statelijke partijen is echter niet ongelimiteerd en kan dat ook nooit zijn. Na het ontstaan van een gewapend conflict reguleert het Humanitair Oorlogsrecht (*jus in bello*) de vijandelijkheden om de humanitaire gevolgen van een conflict zo veel mogelijk te beperken. Iedere vorm van geweldstoepassing is daarmee onderworpen aan de regels van het Humanitair Oorlogsrecht.

De-escalatie

Een vicieuze cirkel van geweld en de humanitaire crisis die daarmee samengaat in Israël en de bezette gebieden maar ook het destabiliserende effect op de regio, is iets waar het Rode Kruis zich ernstige zorgen over maakt. Het Rode Kruis bereidt zich voor op meer slachtoffers door geweld en op mensen die elders een veilig heenkomen moeten zoeken. Om dit te voorkomen is de-escalatie noodzakelijk, het Rode Kruis roept op tot actieve bemiddeling voor de de-escalatie van het conflict.